

arbejder i takt med afleveringerne. Rigsarkivet har derfor valgt at udsende den foreliggende oversigt over private personarkiver i Rigsarkivet i den rigtige erkendelse, at noget er bedre end ingenting. Oversigten medtager kun oplysninger om navne på personer, hvis privatarkiver findes i Rigsarkivet, personernes dødsår og stilling, så vidt disse oplysninger, der tjener til identifikation af personerne, har foreligget, samt arkivaliernes yderår, d. v. s. tilblivelsestidspunktet for det ældste og det yngste arkivale i den enkelte samling, og arkivets omfang angivet i læg, stykker eller antal bind og pakker. Oversigten er ordnet alfabetisk efter personnavne, og der er ikke medtaget registre, der angiver saglig eller kronologisk sammenhæng, eller brevskriverliste. Væsentlige oplysninger er udeladt. Der er bortset fra yderår og omfang intet antydning om arkivernes indhold, og man får ikke oplysninger om arkivernes ordningstilstand eller henvisninger til registraturer ud over de generelle henvisninger i indledningen. En stor del af de nævnte arkiver er utilgængelige, men adgangsbetingelserne er ikke anført ved de enkelte arkiver. Kun nogle grænseområder i privatarkiverne er udeladt i bogen, bl. a. arkiver på pergament og privatarkiver, som er dele af sagsakter i offentlige arkiver, men bortset fra mulige fejl, som jo altid må tages i betragtning, giver den ellers en fuldstændig oversigt over Rigsarkivets private samlinger.

I al sin begrænsning er det en både nyttig og værdifuld publikation, som her er udsendt. Offentlige arkivers eksistens vil man ofte kunne slutte sig til, men det er ifølge sagens natur uvist, om et privatarkiv er bevaret, og hvor det i givet fald opbevares. Derfor er der behov for at få publiceret så mange oplysninger om disse arkiver som muligt, også i de tilfælde hvor arkiverne ikke er tilgængelige. Om ikke andet kan en offentliggørelse spare overflødig arbejde med opledning af arkiverne andetsteds. Trods disse ord skal der dog ikke her mangle en opfordring til Rigsarkivet om, foruden den i forordet lovede oversigt over private institutioners arkiver, at fortsætte efter samme retningslinjer med oversigter over de offentlige samlinger, selvom formen bliver primitiv og indholdet kortfattet.

Helle Linde

Skolehistorisk materiale

OVERSIGT OVER SKOLEHISTORISK MATERIALE I LANDSARKIVET FOR SJÆLLAND M.M. 1. Bind *De gejstlige arkiver, iv s., s. 1-117*; 2. Bind *De verdslige arkiver med tillæg omfattende både gejstlige og verdslige arkiver, i s. 118-270*. Udgivet af Landsarkivet for Sjælland m. m. og Institut for Dansk Skolehistorie. København 1971. Ikke til salg.

Det kan efterhånden ikke være en hemmelighed, at skolehistorie i de senere år er blevet et emne med mange dyrkere, i 1973 endog genstand for en doktor-

afhandling. Det markante udgangspunkt blev taget i 1965 med oprettelsen af Institut for Dansk Skolehistorie, hvortil der er knyttet en forskning, som navnlig samler sig om skoleudviklingen i det 19. og 20. århundrede, og året efter stiftedes Selskabet for Dansk Skolehistorie, der fra 1967 har udgivet en Årbog for Dansk Skolehistorie, indeholdende afhandlinger, oversigter, anmeldelser og en løbende skolehistorisk bibliografi. På selskabets program står bl. a. at virke for indsamling og bevaring af skolehistorisk materiale, og på dets initiativ nedsatte Dansk historisk Fællesforening sit skolehistoriske udvalg, som foruden sikringen af privat og lokalt opbevaret skolehistorisk materiale har stillet sig opgaven at tilvejebringe et overblik over de relevante kilder opbevaret i statsarkiverne. Det første resultat foreligger med oversigten over skolehistorisk materiale i Landsarkivet for Sjælland m. m., udarbejdet af Birgit Lauesgaard på grundlag af arkivets registraturer, mens landsarkivet står for den endelige redaktion.

Som arkivregistratur synes oversigten her i landet at repræsentere noget nyt, idet den er tværgående, dvs. registrerer hvad der foreligger af materiale til et enkelt emne(institutions) historie i principielt alle landsarkivets arkivfunds. Må man savne en redegørelse for den administrative sammenhæng, får man til gengæld et samlet overblik over hvad arkivet rummer af interesse. Alle skolehistorikere kan her bekvemt, uden at foretage en rejse til landsarkivet og uden at bruge tiden på at gennemgå dets mange forskellige registraturer, sondere de arkivalske forskningsmuligheder. De forbehold der i indledningen tages med hensyn til fuldstændighed og konsekvens gælder formentlig i samme grad arkivets egne registraturer og designationer, så i den henseende bliver næppe nogen snydt. Dog burde der nok udtrykkeligt være gjort opmærksom på, at privatarkiverne og håndskriftsamlingen ikke er inddraget, altså f. eks. ikke skolebestyrer Slomanns arkiv (ad s. 206–07), Chr. Th. Christensens samlinger vedr. Borgerdydsskolen på Christianshavn (ad s. 210–14), G. L. Wads samlinger til Herlufsholms historie og Willum Johansens stilebog fra 1609–10. Et plus er de – trods alle betænkeligheder – udarbejdede sted- og sagregistre. Så ufuldstændigt dækkende de end er på grund af registreringens form, støtter de dog publikationens formål, at yde hjælp til en første orientering.

En analyse af det brogede materiale i institutionernes og lokaladministrationens mange fonds ligger uden for rammen af en anmeldelse. Derimod forekommer det påkrævet at sige et par ord om oversigtens noget uoversigtlige redaktion og tilrettelæggelse. Den anvendte billiggørende reproduktionsmetode er formentlig en forudsætning for at planen overhovedet kunne iværksættes. Godt at det lader sig gøre, men hvorfor ikke drage nytte af almindelig god bogskik? Der henvises jævnligt til noget ikke nærmere forklaret, som kaldes »guiden«. Det er ikke uden videre klart, at der hermed tænkes på Harald Jørgensen: Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm og hjælpemidlerne til dets benyttelse, København 1966. Det er svært at se fordelene ved at der ikke er sat rygtitel på de to bind, og hartad ubegribeligt, at der ikke findes nogen indholdsfortegnelse. Man aner ikke, hvilke fonds oversigten dækker, før den

bogstaveligt er gået igennem blad for blad. Dette er så meget mere beklageligt som et stort tillæg s. 217–56 rummer adskillige supplementer til foregående afsnit. Har man f. eks. fundet frem til amts- og amtsstuearkiver s. 118–23, bliver det vel nærmest et tilfælde, om man også når videre frem til det nok så omfattende tillæg vedrørende samme arkivgruppe s. 223–36. Når Fællesforeningen, som bebudet i *Årbog for Dansk Skolehistorie* 1972, udsender et nyt oplag, så at publikationen vil kunne erhverves at alle interesserede, bør disse forhold rettes. Først da vil det store og nyttige arbejde, som her er gjort, komme umiddelbart til sin ret.

Harald IIsøe

Fyldig bibliografi

NORDISK RÄTTSHISTORISK LITTERATUR 1956–65. *En bibliografisk förteckning sammenställd av Signe Carlsson. Skrifter utgivna av Institutet för rättshistorisk forskning, grundat av Gustav og Carin Olin, Serien I: Rätts-historiskt bibliotek. Bd. 19. Stockholm 1972. 281 s., 50 sv. kr.*

Retshistorikeren er på grund af sit fags placering mellem juraen og historievidenskaben stillet over for ganske særlige bibliografiske vanskeligheder. At følge med kræver et overblik over værker og afhandlinger inden for flere videnskabsgrene og spredt over et meget stort antal fagtidsskrifter, både danske og udenlandske. Det må derfor hilses med ganske særlig glæde, at førstebibliotekar ved Lunds universitetsbibliotek fil. dr. Signe Carlsson har udsendt en omfangsrig retshistorisk bibliografi omfattende den nordiske retshistoriske litteratur for årene 1956–65. Bibliografien fremtræder som en fortsættelse af de tidligere bibliografier for årene 1941–49 og 1950–55 af Hillevi Vretblad, der er trykt i *Rättshistoriska studier* I og II. Den foreliggende bibliografi er langt mere omfattende end sine forgængere, der er således foruden bogfortegnelsen ialt gennemgået ca. 180 skandinaviske og enkelte tyske samt estlandske periodica. Det må betragtes som særlig værdifuldt, at der herunder befinder sig en række danske lokalhistoriske publikationer, der jo ofte skjuler afhandlinger af høj videnskabelig lødighed og almeninteresse. Bibliografien omfatter ialt knap 2000 numre, systematisk fordelt efter emne med talrige krydshenvisninger efter et nummereringssystem. Bibliografien indledes med henvisninger til bibliografiske værker, arkivvidenskab, retskildepublikationer, filologiske arbejder og samleværker. Derefter følger bibliografien de traditionelle juridiske discipliner. Overblikket lettes af et register over navne, titler samt vigtige opslagsord. Det er endvidere nyttigt, at der i vidt omfang er henvist til anmeldelser af de omtalte værker. Endelig bør fremhæves, at værket fremtræder i det for Institutet för rättshistorisk forskning vanlige smukke udstyr. Den valgte afgrænsning af de værker, der er medtaget i bibliografien må i det hele anses for vellykket. Udgifver